

Høringsnotatet – Prøveordning for rullerende maksimal tillatt biomasse (RMTB)

Innhold

Høringsnotatet – Prøveordning for rullerende maksimal tillatt biomasse (RMTB).....	1
1 Innledning	2
2 Oppsummering av forslaget	2
3 Bakgrunn	3
3.1 Anmodningsvedtak	3
3.2 Systemet med maksimalt tillatt biomasse.....	4
3.3 Tidligere forslag og ordninger	4
4 Forslag til prøveordning om rullerende maksimalt tillatt biomasse.....	6
4.1 Innledning	6
4.2 Prøveordningens utforming.....	7
4.2.1 Innretning på rullerende MTB	7
4.2.2 Makstak	10
4.2.3 Tidsintervall	12
4.2.4 Biomassetak og avgrensning mot felles biomassetak og samdrift.....	12
4.2.5 Varighet av prøveordning	13
4.3 Tilsyn og rapportering	13
4.3.1 Tilsynsavgift	14
4.4 Nærmere om innmelding og utmelding av prøveordningen	14
4.5 Forholdet til produksjonsområdeforskriften	14
4.6 Vederlag	15
4.7 Forholdet til reaksjonsforskriften	16
5 Økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser.....	16
5.1 Miljø, fiskehelse og fiskevelferd	16
5.2 Økonomiske konsekvenser	17
5.3 Administrative konsekvenser	19

1 Innledning

Nærings- og fiskeridepartementet sender med dette på høring forslag om prøveordning for rullerende maksimalt tillatt biomasse (RMTB) for kommersielle matfisktillatelser til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret. Forskriftsforslaget er vedlagt høringsbrevet.

2 Oppsummering av forslaget

Dette forslaget er en oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak nr. 72 (2020-2021), som lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med rullerende MTB, og legge fram en sak for Stortinget innen utløpet av fristen for behandlingen i vårsesjonen 2021, med sikte på å innføre en prøveordning som skal bidra til økt bearbeiding og verdiskaping.»

I prop. 195 S (2020-2021) fremkommer det at regjeringen vil sende forslag til en mulig prøveordning med RMTB på alminnelig høring.

Forslaget går følgelig ut på å innføre en frivilling 5-årig prøveordning for rullerende maksimalt tillatt biomasse (RMTB), for å gjøre MTB-systemet som regulerer havbruksnæringens produksjonskapasitet mer fleksibelt på tillatelsesnivå. Basert på anmodningsvedtaket og Stortingets behandling av dette, er formålet med prøveordningen å se om RMTB vil bidra til en mer markedsrettet produksjon i oppdrettsnæringen, og slik legge til rette for økt verdiskaping og bearbeiding av fisk. Videre er det et mål å legge til rette for en biomasseregulering som er mer tilpasset de biologiske betingelsene for lakse- og ørretproduksjon og gi oppdrettere (særlig mindre oppdrettere) mer fleksibilitet. Det følger av Stortingets behandling at det ikke vil være i tråd med omforent målsetting om bærekraftig vekst i havbruksnæringen hvis innføring av ordningen medfører økt miljøbelastning og redusert dyrevelferd.

Dagens system innebærer at stående biomasse ikke på noe tidspunkt kan overstige den tildelte biomassen som følger av tillatelsen. Forslaget påvirker ikke hvordan tillatelser ellers kan utnyttes på lokalitetsnivå, og gir ikke oppdretter anledning til å holde en biomasse som overstiger den enkelte lokalitets klarering. Dersom oppdretter som følge av deltakelse i ordningen mener det er behov for økt MTB på lokalitetsnivå eller nye lokaliteter, må dette omsøkes på ordinær måte. I forslaget som nå fremmes er det opp til oppdretter å bestemme hvordan MTB utnyttes på tillatelsesnivå så lenge den stående biomassen over en periode på et kalenderår ikke overstiger fastsatt MTB i snitt. Det innebærer at stående biomasse i perioder kan overstige tillatelsens pålydende MTB.

Muligheten til i perioder holde en biomasse som overstiger tillatelsens pålydende MTB, vil kunne få negative følger for fiskevelferd, fiskehelse og miljø. For å redusere risikoen for uakseptable konsekvenser vil det settes et makstak for overskridelse av tillatelsens MTB om høsten, og et makstak som er under tillatelsens pålydende om våren.

Nærings- og fiskeridepartementet justerer produksjonskapasiteten i norsk lakse- og ørretoppdrett annet hvert år gjennom det såkalte trafikklssystemet. Systemet innebærer at hver ordinær kommersiell matfisktillatelse er hjemmehørende i ett av tretten produksjonsområder (PO) langs kysten. Annet hvert år vurderer departementet om miljøpåvirkningen mht lakselus i hvert PO er

akseptabel (grønn), moderat (gul) eller uakseptabel (rød). Prøveordningen vil avgrenses til et utvalg av grønne produksjonsområder, basert på den kommende fargeleggingen (sent 2021/tidlig 2022). Aktørene som deltar i ordningen, kan ikke ha felles biomassetak på tvers av produksjonsområder.

Tidligere utredninger viser at innføring av RMTB trolig vil ha liten effekt på bearbeidingsgraden. Det skyldes at det vil være rasjonelt for den enkelte oppdretter å optimalisere sin egen drift gjennom høyest mulig produksjon, dvs. gjennom å ha høy biomasse i den beste tilvekstperioden på høsten. Selskaper som i større grad kontrollerer hele verdikjeden sin, kan tenkes å ville prioritere å spre uttaket av fisk over en lengre periode for å sørge for et mer jevnt produksjonsmønster. Om dette vil medføre en høyere grad av bearbeiding, er usikkert og avhengig av en rekke faktorer, herunder hva som er mest lønnsomt.

Ordningen vil evalueres etter endt prøveperiode på fem år. Det vil her være sentralt å belyse i hvilken grad ordningen faktisk har bidratt til økt verdiskaping og bearbeiding. Og hvorvidt ordningen har hatt negative konsekvenser for fiskehelse, fiskevelferd og miljø.

3 Bakgrunn

3.1 Anmodningsvedtak

I Dok 8: 105 S (2019-2020) fremmet stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Sivert Bjørnstad, Kjell-Børge Freiberg og Per-Willy Amundsen (Frp) et representantforslag om *innføring av rullerende gjennomsnittlig maksimalt tillatt biomasse, for en mer fleksibel forvaltning av havbruksnæringen*.

Forslaget lød:

"Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med rullerende MTB i oppdrettsnæringen snarest mulig, med bakgrunn i erfaringer fra prøveordningen med variabel MTB. Ordningen evalueres etter fem år".

Etter komitébehandling fremmet Næringskomiteen Innst. 60 S (2020-2021) til Stortinget 3. november 2020, hvor komiteen ba regjeringen om å utrede en ordning med rullerende MTB. I innstillingen ble det vektlagt at *"de minste havbruksselskapene ikke i samme grad som de store aktørene har mulighet til å utnytte tildelt biomasse med produksjon. ...Flertallet...mener at eventuell innføring av en ordning med en form for variabel MTB må utredes grundig med tanke på eventuelle negative miljøkonsekvenser. Det vil ikke være i tråd med en omforent målsetting om bærekraftig vekst i havbruksnæringen hvis innføring av variabel MTB vil medføre økt miljøbelastning og redusert dyrevelferd"*.

På bakgrunn av komitéinnstillingen vedtok Stortinget 12. november 2020 anmodningsvedtak Nr. 72 (2020-2021), hvor regjeringen ble bedt om å utrede en ordning med rullerende maksimalt tillatt biomasse (RMTB).

Anmodningsvedtaket lyder:

"Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med rullerende MTB, og legge fram en sak for Stortinget innen utløpet av fristen for behandlingen i vårsesjonen 2021, med sikte på å innføre en prøveordning som skal bidra til økt bearbeiding og verdiskaping."

Regjeringen kunngjorde i pressemelding av 11. mai 2021 at regjeringen ville sende et forslag til en mulig prøveordning med rullerende MTB på høring. Rammene for prøveordningen ble presentert i revidert nasjonalbudsjett. Fiskeri- og sjømatminister Odd Emil Ingebrigtsen presiserte i pressemeldingen at Regjeringen fant det utfordrende å realisere en prøveordning under de forutsetninger som Stortinget skisserte i innstillingen og anmodningsvedtaket. *"Dette gjelder særlig med hensyn til formålet om økt bearbeiding, og at ordningen ikke skal gi økt miljøbelastning eller redusert fiskevelferd"*.

3.2 Systemet med maksimalt tillatt biomasse

Kommersielle matfiskstillatelser til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret er antallsbegrenset og tildeles i tildelingsrunder etter trafikklyssystemet.

Systemet med maksimalt tillatt biomasse ble innført i 2005 til erstatning for et system med maksimalt tillatt merdvolum. Hver tillatelse er avgrenset i maksimalt tillatt biomasse (MTB), dvs hvor mange tonn fisk oppdretter kan ha stående i sjø til enhver tid. Overgangen fra maksimalt tillatt merdvolum til MTB og avskaffelsen av ordningen med førkvoter medførte betydelig rom for volumvekst for oppdretterne, anslått til minimum 30 prosent. I 2010 ble videreutviklingen av MTB-systemet satt på dagsorden i takt med at vekstmulighetene og fleksibiliteten som lå i overgangen til nytt system var brukt opp.

3.3 Tidligere forslag og ordninger

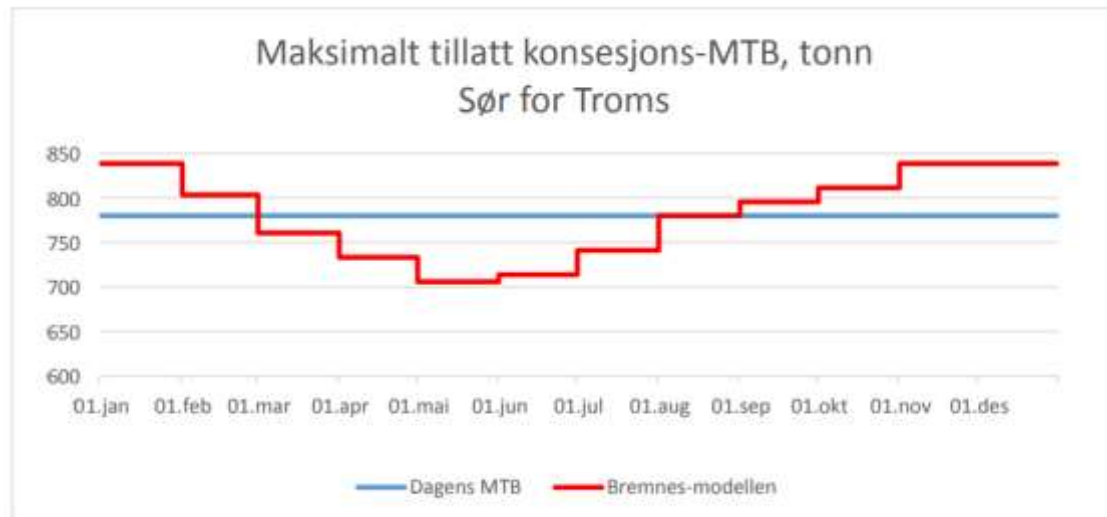
I 2013 sendte daværende Fiskeri- og kystdepartementet (FKD) på høring et forslag om videreutvikling av MTB-systemet. Høringsforslaget inkluderte flere varianter av ordningen med rullerende MTB.

I høringsrunden kom det frem at samtlige fagmiljøer og etater under FKD var kritiske til forslaget fordi det kan resultere i negative miljøkonsekvenser. Det fremgikk også at de ulike næringsaktørene var splittet i synet på om hvorvidt rullerende MTB var ønskelig. Selskaper som Mowi, Grieg Seafood, Cermaq, Nova Sea, Norway Royal Salmon, Bremnes Seashore og flere viste til at forslaget trolig ville gi stor produksjonsøkning over en kort periode på høsten, og slik føre til et slaktemønster som er mindre tilpasset markedssituasjonen. Dette vil øke prisvariasjonen utover året, samt føre til uheldige konsekvenser for miljøet.

Aktørene Bremnes Seashore og Salmar uttalte i et felles høringsbrev at *"det er utover sensommeren og høsten at lusepresset er størst, og det er ikke gunstig med et MTB-regime som oppmuntrer næringens utøvere til å la mest mulig laks vokse seg slakteklar i denne perioden"*. Nordlaks, Lerøy og flere mindre aktører støttet imidlertid innføringen av systemet med den begrunnelse at det vil gi større mulighet til å utjevne produksjonen. Flere mindre aktører pekte på

at rullerende MTB gir aktører med færre konsesjoner større mulighet til å oppnå full utnyttelse av MTB.

I 2015 valgte regjeringen Solberg å ikke gå videre med forslaget. Imidlertid ble det i 2016 innført en prøveordning med en variant av rullerende MTB, en tilpasning til den såkalte "Bremnes-modellen".

Figur 3.1: Figur hentet fra høringsbrev om innretning av prøveordning med variabel MTB i 2016.

Modellen innebar at det ble satt et øvre tak for MTB for hver måned, med en profil som gjorde det mulig å holde mer fisk i sjø på høsten og vinteren, mens MTB-taket ble satt lavere om våren og sommeren. Gjennomsnittet av takene tilsvarte regulær MTB. Forslaget ville kunne gi en produksjonsøkning, og Staten tok derfor vederlag fra oppdretterne som ville delta på ordningen. Vederlaget ble satt til 1,5 millioner kroner per standardtillatelse (945 tonn MTB for tillatelser i Troms og Finnmark, og 780 tonn for resten av landet). For tillatelser som var avgrenset på andre måter var vederlaget 1923 kroner per tonn. Seks aktører deltok med til sammen 21 tillatelser. Ordningen varte frem til desember 2019, og har hittil ikke blitt evaluert.

I medhold av trafikklyssystemet vedtok NFD i februar 2020 et nedtrekk i tillatelsesbiomassen for første gang i produksjonsområde (PO) 4 og 5. PO3/4 Kunnskapsinkubator fremmet 20. mars 2021 et forslag om at havbruksaktørene i PO4 og 5 skulle få redusert sitt biomassetak med 12 prosent fra april 2021 til august 2021, og få igjen den tapte produksjonen gjennom et høyere biomassetak i perioden august 2021 til april 2022 (såkalt variabel MTB). Dette i stedet for å få et nedtrekk i MTB på 6 prosent i fra august 2020. Forslaget forutsatte at antall fisk i produksjon ikke ville øke, uten å presentere noen konkrete tall. Gitt den store variasjonen i antall fisk gjennom året og fra år til år er det svært usikkert hvilke antall forslaget bygger på. På bakgrunn av henvendelsen ba NFD om at *Styringsgruppen for vurdering av lakseluspåvirkning på ville laksefisk* utredet de biologiske konsekvensene av forslaget.

NFD mottok Styringsgruppens utredning høsten 2020 (*PO 4- rapporten*). Rapporten konkluderte med at forslaget om variabel MTB ikke ville styrke forholdene for sjørret og laks i PO4. I stedet fant Styringsgruppen at forslaget med stor sikkerhet ville medføre negative konsekvenser for

luseproduksjon, for sjørret og laksebestandene, samt fiskehelse og fiskevelferd sammenlignet dagens forhold. Styringsgruppen viste til at forslaget med høy sannsynlighet ville føre til høyere stående biomasse hele året, og følgelig gi motsatt effekt av hva et vedtak om 6 prosent nedtrekk i MTB innebærer. Nærings- og fiskeridepartementet tok på bakgrunn av Styringsgruppens rapport ikke forslaget til følge.

4 Forslag til prøveordning om rullerende maksimalt tillatt biomasse

4.1 Innledning

Vi vil nedenfor nærmere gjennomgå forslaget til prøveordning.

Departementet har i forskriftsforslaget lagt opp til at regelverket for ordningen samles i et nytt kapittel i laksetildelingsforskriften, fremfor at de særskilte reglene som gjelder for ordningen implementeres tematisk i ulike forskrifter, eks. laksetildelingsforskriften og akvakulturdriftsforskriften. Det er både fordeler og ulemper ved en slik metodikk. Fordelen er at det er enkelt og finne frem til de særlige reglene som gjelder for ordningen, mens ulempen blant annet er at brukerne må se regelsett i sammenheng. Brukeren vil følgelig finne regler om rapportering til Fiskeridirektoratet i laksetildelingsforskriften og akvakulturdriftsforskriften. Departementet imøteser innspill fra høringsinstansene om dette.

I tråd med anmodningsvedtakets føringer er prøveordningens hovedformål å bidra til økt grad av bearbeiding og verdiskaping i havbruksnæringen. Videre er det en målsetning med prøveordningen å gi mindre aktører uten stordriftsfordeler større fleksibilitet og med det bedre muligheter til å tilpasse produksjonen til egne forutsetninger.

Det presiseres i næringskomiteens innstilling at en ordning som vil medføre økt miljøbelastning og redusert dyrevelferd ikke vil være i tråd med den omforente målsetningen om bærekraftig vekst i næringen. Departementet vil allerede her påpeke at det er vår vurdering at å innføre rullerende MTB medfører økt biologisk risiko i næringen, deriblant økt risiko for negativ miljøpåvirkning og sykdomsutfordringer. Forslaget er utformet slik at risikoen for eventuelle negative miljøkonsekvenser reduseres, men som tidligere nevnt er det etter departementets syn svært utfordrende å skulle realisere en prøveordning under de forutsetningene som Stortinget har skissert.

Forslaget påvirker ikke hvordan tillatelser ellers kan utnyttes på lokalitetsnivå, og gir ikke oppdretter anledning til å holde en biomasse som overstiger den enkelte lokalitets klarering. Dersom oppdretter som følge av deltakelse i ordningen mener det er behov for økt MTB på lokalitetsnivå eller nye lokaliteter, må dette omsøkes på ordinær måte.

4.2 Prøveordningens utforming

4.2.1 Innretning på rullerende MTB

Departementet ser for seg tre alternative innretninger for hvordan rullerende MTB kan gjennomføres:

- 1) Skjematisk variabel MTB
- 2) Rullerende MTB uten tak
- 3) Rullerende MTB med tak

De ulike modellene har klare positive og negative sider, avhengig av om det er næringens, forvaltningens eller miljøperspektivet som står i sentrum. Som nevnt tidligere har samtlige alternativer potensial til å gi en volumøkning, med mindre MTB senkes fra dagens nivå. Denne volumveksten vil skje fordi oppdretterne kan ha stående mer fisk i sjøen i den perioden der tilveksten er mest gunstig, men også holde større volumer av fisk i sjø over en lengre periode ut over høsten og tidlig vinter.

Uavhengig av hvilke alternativ som velges kan en rekke (påregnelige) faktorer føre til at produksjonen ikke kan gjennomføres på en "ideell" måte. Dette gjelder for eksempel sykdom, slakterikapasitet, brønnbåtkapasitet, miljøutfordringer etc. Slike faktorer kan føre til at man kommer inn i perioder med et tak for MTB eller slutten av en avregningsperiode, med altfor høy biomasse, noe som igjen kan forårsake at det må slaktes ut større mengder fisk innenfor et kort tidsrom.

For å begrense miljørisikoen noe, foreslår departementet at det bør settes et biomassetak på MTB, som er mindre enn 100% av tillatelsenes pålydende MTB, i en periode på våren/forsommeren. Hensikten med dette er å redusere risikoen for at prøveordningen fører til en (for stor) økning i lusepresset på viltlevende laksefisk, men som PO4-rapporten viser vil ikke dette på noen måte fjerne risikoen. En effekt av en slik begrensning er at det vil fremtvinge en syklisk produksjon med lavest biomasse på våren/sommeren og høyest biomasse på høst/vinteren. Dette er relativt normalt, men vil innebære at de aktørene som i dag best utnytter MTB innenfor dagens MTB-system, vil ha mindre å hente på å delta i prøveordningen. En slik effekt ligger imidlertid vel innenfor formålet med ordningen, som er å gi de som i dag har liten fleksibilitet i driften og lav utnyttelse av MTB bedre muligheter til å tilpasse sin drift.

4.2.1.1 Skjematisk variabel MTB

Skjematisk variabel MTB består av forhåndsdefinerte absolutte grenser for hvor høy biomassen i en tillatelse kan være i gitte perioder. Den forrige prøveordningen, som ble avsluttet ved nyttår 2019, er et eksempel på skjematisk variabel MTB.

Departementet ser blant annet følgende fordeler ved alternativet:

- Med et forhåndsdefinert skjema vil det være enkelt å kontrollere innrapportert biomasse opp mot en eksakt og forhåndsdefinert biomassegrense, både for forvaltningen og for næringsaktørene.

- Gitt at modellen er tilpasset oppdretterens produksjonsstrategi og naturgitte miljøforhold, gir det anledning til å ha et annet slaktemønster gjennom året og samtidig ha god kapasitetsutnyttelse.
- Avhengig av MTB-profilen gjennom året kan ordningen være et verktøy for å (i hvert fall delvis) ivareta viktige miljøhensyn, f.eks. ved at det kan defineres øvre verdier for MTB i perioden for utvandringen for vill laksesmolt.

Alternativet innebærer blant annet følgende ulemper:

- For oppdretter vil all regulering av produksjonskapasitet kunne virke begrensende.
- Det vil være utfordrende å tilpasse profilene til oppdrettere som har forskjellige forutsetninger som miljøforhold, sjøtemperatur og driftsplaner. En satt profil vil kunne begrense den tiltenkte fleksibiliteten med ordningen.
- Flere ulike profiler (eksempelvis egen profil for hvert PO) vil være utfordrende for forvaltningen, både ved kontroll underveis og ved evaluering i etterkant av ordningen.
- Det er ikke gitt at endret slaktemønster vil gi økt bearbeiding, da det er flere faktorer som påvirker bearbeidingsgraden, eksempelvis høye relative lønnskostnader i Norge, utfordringer med logistikk og transport, samt høy toll på bearbeidede lakseprodukter i EU.

4.2.1.2 Rullerende MTB uten tak

Rullerende MTB uten tak er en løsning basert på MTB definert av et glidende gjennomsnitt av biomasse holdt i tillatelsen i en tolv månedersperiode. Det kan også tenkes holdt innenfor en forhåndsbestemt tidsperiode, f.eks. kalenderåret. Oppdretter står her fritt til å ha en så høy biomasse som ønskelig på et gitt tidspunkt, så lenge gjennomsnittet ved avregningstidspunktet er innenfor regulær MTB.

Departementet ser blant annet følgende fordeler ved alternativet:

- Modellen kan tilpasses individuelt til næringsaktørenes produksjonsstrategier og naturgitte produksjonsforhold. Denne innretningen gir aktørene størst fleksibilitet.
- Det kan tenkes at alternativet kan være fordelaktig for aktører som ønsker å bearbeide en større del av produksjonen, men det er likevel usikkert om det vil føre til generelt høyere bearbeidingsgrad.

Alternativet innebærer blant annet følgende ulemper:

- Sikrer ikke at det tas tilstrekkelig miljøhensyn med hensyn til lakselusssmitte på vill laksefisk, fordi oppdretter står fritt til å prioritere høy biomasse når det er mest fordelaktig for driften uavhengig av miljøkonsekvensen.
- Kan gi økt risiko for dårlig fiskevelferd og fiskehelse dersom oppdretterne prioriterer mer biomasse på den delen av året der sjøtemperaturen er høy.
- Vanskeliggjør kontroll underveis ettersom verken forvaltning eller aktør vil ha sikker kunnskap om man er innenfor lovpålagte grenser før hele beregningsperioden er tilbaketrukket.
- Dersom ordningen utnyttes i økende grad gjennom beregningsperioden, vil oppdretter kunne bli tvunget til kraftig utslakting av store kvanta helt i slutten av beregningsperioden. Dette vil kunne føre til kapasitetsutfordringer hos slakterier, brønnbåtneringen osv.

- Vil trolig ikke gi grunnlag for høyere grad av bearbeiding, snarere tvert imot.

4.2.1.3 Rullerende MTB med tak

Dette er en hybrid av variabel og rullerende MTB. Det settes her varierende maksgrenser (tak) for MTB, for eksempel for enkelte perioder av året som er ansett å være av særlig betydning for fiskehelse og miljøpåvirkning. Alternativet skiller seg likevel fra variabel MTB ved at gjennomsnittet av makstakene settes høyere enn regulær MTB. Det forutsettes likevel at gjennomsnittlig biomasse ved avregningstidspunktet er innenfor grensene for regulær MTB. Det nivådelte taket tenkes lavest i andre og tredje kvartal, mot en høyere oppregulering i øvrige deler av året.

Departementet ser blant annet følgende fordeler ved alternativet:

- Anses å være det beste alternativet for å kunne balansere hensynet til aktørenes fleksibilitet mot hensynene til miljømessig bærekraft, fiskehelse og fiskevelferd.
 - o Et tak der det årlige *gjennomsnittet* for taket ligger noe over 100 prosent vil kunne gi virksomhetene en økt fleksibilitet, samtidig som de kvartalvise takene begrenser risikoen ved fleksibiliteten.
- Åpner for et annet slaktemønster gjennom året enn i dag, og samtidig ha en god kapasitetsutnyttelse.
- Makstakene vil være absolutte, og kan kontrolleres underveis og i etterkant av ordningen.

Alternativet innebærer blant annet følgende ulemper:

- Gir ikke sikker kunnskap om at man er innenfor lovpålagte grenser i den fleksible perioden før hele beregningsperioden er tilbakelagt.

4.2.1.4 Departementets vurdering

Alle relevante utredninger konkluderer med at innføring av rullerende MTB gir rom for økt biomasse og at mer fisk kan holdes i sjøen over et lengre tidsrom, med de potensielle konsekvensene det innebærer for miljøpåvirkning, fiskehelse og fiskevelferd. Departementet mener det er helt sentralt å innrette ordningen slik at den i størst mulig grad reduserer risikoen for negativ innvirkning og ivaretar næringens miljømessige bærekraft. Slik departementet ser det er det alternativ 3, "*Rullerende MTB med tak*", som er best egnet til å realisere formålene med prøveordningen. Det er trolig at ordningen vil gi aktørene reell fleksibilitet og mulighet for mer effektiv utnyttelse av biomasse, samtidig som makstak reduserer risikoen for negativ miljøpåvirkning, samt negativ effekt på fiskehelse og fiskevelferd.

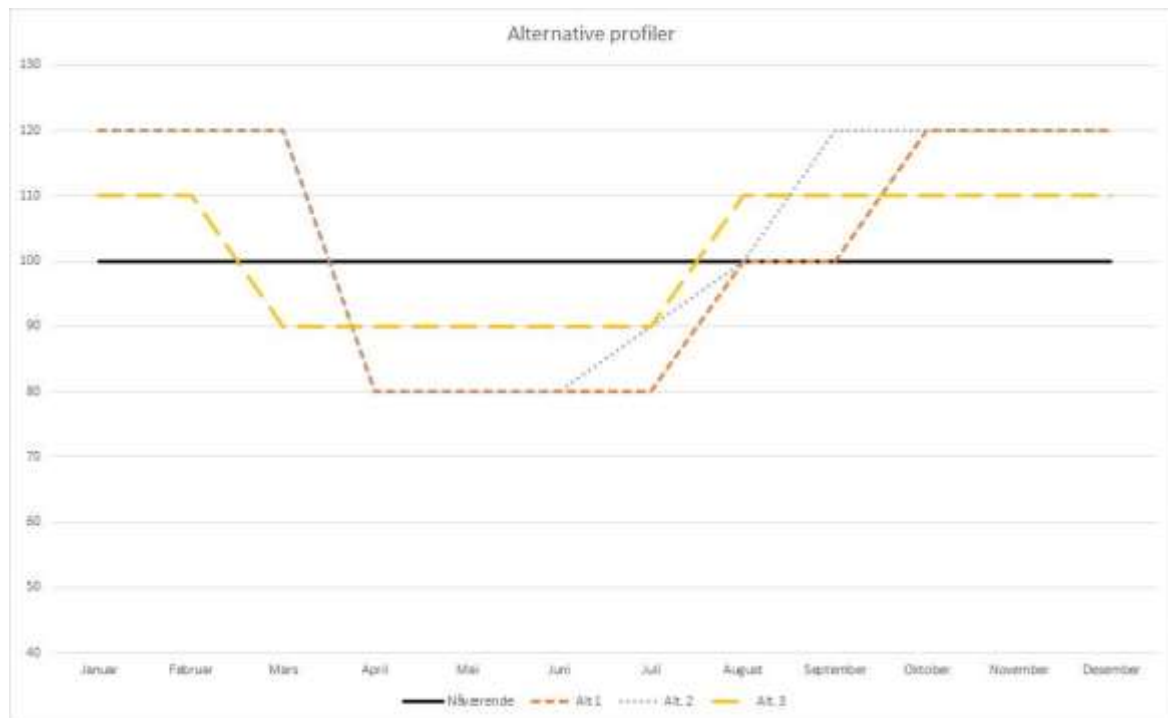
Departementet foreslår med dette at prøveordningen innrettes som en *Rullerende MTB med tak*", og har utarbeidet et forskriftsforslag som illustreres hvordan en slik ordning kan reguleres. Departementet ber om høringsinstansenes tilbakemelding på valg av innretning.

4.2.2 Makstak

Departementet foreslår å velge en løsning som gir økt fleksibilitet i en periode av året hvor miljørisiko i utgangspunktet er tilstrekkelig lav, kombinert med et forhåndsdefinert “lavt tak” som ligger lavere enn dagens MTB-grense i perioden med høyere miljørisiko. Konkret vil dette innebære at det settes et makstak for overskridelse av tillatelsens MTB om høsten, så vel som et makstak som er under tillatelsens pålydende på våren.

For vill atlantisk laks starter smoltutvandringen i Sør- og Midt Norge (PO 1-7) omkring slutten av april, mens den i PO 8-10 starter en måned senere. I PO 11-13 starter den fra begynnelsen til midten av juni. Hensynet til vill laksefisk vil tilsi at biomassen i oppdrettsanleggene bør holdes lavest mulig i perioden april-juli i PO 1-7, og i perioden mai – juli i PO 8 -13. Departementet ser samtidig at målet om lavest mulig MTB i denne perioden også får uheldige konsekvenser. For det første følger det av forslagets natur at lave MTB-verdier i en produksjonsperiode føre til tilsvarende høyere verdier i en annen periode. Høyere MTB-verdier om sommer og høst vil innebære risiko for dårlig helse og velferd for oppdrettsfisker. For der andre vil store biomasser som må slaktes ut med begrenset brønnbåt- og slakterikapasitet tett opp mot perioden hvor biomassen skal være lav, føre til økt fare for at grensene blir overskredet. Dette kan føre til at for mye fisk blir stående inn i en periode hvor smittepresset på vill laksefisk bør være lavt.

Departementet mener det er avgjørende at RMTB ikke medfører en fleksibilitet som ødelegger eller utvanner hensynet til vill laksefisk som trafikklyssystemet er ment til å ivareta. Hensikten med makstakene er å redusere risikoen for at prøveordningen fører til en (for stor) økning i lusepresset på viltlevende laksefisk, men som PO4-rapporten viser vil ikke dette på noen måte fjerne risikoen. Departementet minner også om at en slik begrensning vil innebære at de aktørene som i dag best utnytter MTB muligens vil ha mindre å hente på å delta i prøveordningen.

Figur 4.1 Viser forslag til ulike MTB-profiler. Merk at alternativ 2 er likelydende med alternativ 1 fra oktober til juni. Merk videre at y-aksen starter på 40 prosent.

I figur 4.1 har departementet skissert tre alternative tak:

- Alternativ 1: legger opp til en utnyttelse på ca. 103, 3 %
- Alternativ 2: legger opp til en utnyttelse på ca. 105, 8 %
- Alternativ 3: legger opp til en utnyttelse på ca. 101, 6 %

Den svarte linjen viser nåværende MTB-tak, med andre ord 100 % utnyttelse av MTB. Gjennomsnittet for alternativ 1, 2 og 3 er over 100 prosent utnyttelse for å gi aktørene reell fleksibilitet. Avgjørende for hvor høyt maksgrensen settes er hvor stor biologisk risiko som er akseptabel med hensyn til de utfordringene som finnes knyttet til miljøpåvirkning og sykdom. Samtidig vil mulighetene for at noen aktører klarer å nå 100 prosent utnyttelse over en 12-måneders periode øke jo høyere taket settes over 100 %.

Det vil være fordeler og ulemper uansett hvilken profil som velges, men departementet er av den oppfatning at det vil være sentralt at profilen som velges legger opp til å redusere de biologiske utfordringene, i tråd med Stortingets føringer. Med dette som bakteppe legger departementet i forskriftsforslaget opp til bruk av alternativ 1. Forslaget innebærer grovt sett et makstak på 80 prosent utnyttelse fra april til juli, et makstak på 100 prosent utnyttelse fra juli til september og et makstak på 120 prosent utnyttelse fra september til mars. Forslaget vil justeres for produksjonsområde 8 -13 jf. diskusjonen ovenfor. Departementet ber særlig om tilbakemelding fra høringsinstansene på valg av makstak.

4.2.3 Tidsintervall

Et spørsmål er hvilket tidsintervall den gjennomsnittlige MTB-en skal beregnes ut ifra. Et alternativ, likelydes høringsforslaget i 2013, er en *flytende* innretning, der den gjennomsnittlig stående biomassen i den til enhver tid siste 12-månedersperioden ikke kan overstige biomassen som følger av tillatelsen.

Et annet alternativ er en *fastsatt periode*, der gjennomsnittlig stående biomasse i løpet av en 12 måneders periode kan ikke overstige den tillatte biomassen som følger av tillatelsen.

Departementet ser positive og negative sider ved begge innretninger. Med en fastsatt periode vil aktørene ha størst fleksibilitet i starten av perioden, mens handlingsrommet vil snevres inn jo senere i perioden man er.

En flytende innretning vil på sin side gi aktørene mulighet til å tilpasse produksjonen løpende, men departementet vurderer det slik at snittet over tid vil bli mindre enn 100 prosent. Gitt at aktørene hele tiden løpende må tilpasse produksjonen til siste gjennomsnitt er det tvilsomt om ordningen vil gi reell fleksibilitet. En slik ordning vil også være mer krevende forvaltningsmessig, i tillegg til at dag-til-dag oppfølging krever mer av aktørene.

Etter departementets syn vil en fastsatt periode være mest egnet til å gi oppdretterne reell fleksibilitet, i tråd med prøveordningens formål. Departementet ber likevel om at høringsinstansenes innspill på dette punkt.

4.2.4 Biomassetak og avgrensning mot felles biomassetak og samdrift

Det fremgår av forskriftsforslaget § 20a annet ledd at søknaden om å delta i prøveordningen må omfatte alle innehaverens kommersielle matfisktillatelser til laks, ørret og regnbueørret. Departementet har vurdert om aktørene bør stå fritt til å melde inn det antallet tillatelser aktøren selv ønsker i ordningen, fremfor at alle innehaverens tillatelser innenfor et PO må meldes inn. Dersom det åpnes for dette, ser vi at det vil øke den administrative byrden, samtidig som oppdrettere vil måtte forholde seg til ulike biomassetak innenfor et PO – uten at vi kan se at en slik fleksibilitet vil gi noen større fordeler sett opp mot ordningens formål. Høringsinstansene må imidlertid gjerne kommentere på dette punkt.

Departementet foreslår at akvakulturdriftsforskriftens regler om biomassetak for selskap skal gjelde fullt ut, jf. akvakulturdriftsforskriften § 47 annet ledd. Det samme gjelder reglene om biomassetak for konsern, jf. § 48.

Gitt at noe av formålet med ordningen, slik det er redegjort for ovenfor, er å gi selskaper som ikke har geografisk fleksibilitet større fleksibilitet i driften, legges det opp til at tilbudet kun gis til aktører som ikke har felles biomassetak mellom produksjonsområder. En fordel med en slik avgrensning er at det vil gjøre det enklere å faktisk vurdere virkningen av ordningen, gitt at den relative fleksibiliteten for deltakerne sannsynligvis vil øke. Det kan vurderes om aktører som har felles biomassetak mellom produksjonsområder kan delta hvis de frasier seg denne muligheten under prøveperioden. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på dette.

Dersom det skal tillates samdrift i prøveordningen, er det naturlig at begge deltagere må være med i prøveordningen, jf. forskriftsforslaget § 20d siste ledd. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på dette.

4.2.5 Varighet av prøveordning

Omlegging av drift tilpasset en ordning med rullerende MTB vil ta tid, prøveordningen må derfor ha en viss varighet slik at det er tilstrekkelig med tid for den enkelte aktør til å tilpasse produksjonsmønsteret sitt (inkludert nødvendige tilpassinger for tilgang på smolt, brønnbåtkapasitet og slakterikapasitet), samt at det bør være mulighet til å få gjennomført to produksjonssykluser. Departementet legger til grunn at potensialet i ordningen vil ta noe tid å utnytte, og erfaringer fra ordningen med variabel MTB ("Bremnes modellen") viser at 3 års varighet antakelig var for kort til å se fulle effekter. Hvis det legges til grunn at en syklus inkludert brakklegging kan være opp mot 2 år, synes derfor 5 år som et hensiktsmessig tidsperspektiv. En prøvelengde på 5 år vil også være tilstrekkelig til å ivareta hensynet til lengre sykluser i nord og innlagte brakkleggingsperioder.

Prøveordningens lengde er nedfelt i forskriftsforslaget § 20a siste ledd, ved at prøveordningen varer fra en gitt dato i 2021/22 til en gitt dato i 2026/27, dette kan for eksempel være 1. januar 2022 til 31. desember 2026. Det er i forskriften ikke satt noen dato for når søknaden må være direktoratet i hende. Departementet legger således opp til at det er mulig å søke om inntreden i prøveordningen også etter prøveordningens start. Inntreden etter prøveordningens starttidspunkt *får ikke betydning for prøveperiodens sluttidspunkt*. Departementet har i forlengelsen av dette ikke foreslått noen løsning der det åpnes for at enkeltaktører kan få forlenget prøveperioden grunnet manglende evne til å utnytte potensialet i ordningen, dette er uavhengig av grunn - herunder f.eks. sykdomsutbrudd der lokaliteter må saneres og brakklegges eller utfordringer knyttet til infrastruktur. Slike hendelser er en iboende del av å drive oppdrett, og er en risiko som oppdretter bærer selv.

4.3 Tilsyn og rapportering

Dersom rullerende MTB blir innført viser vurderinger fra Fiskeridirektoratet at det bør vurderes å endre rapporteringsplikten for dem som deltar på ordningen. Dette for å hindre en konkurransevidende effekt av ordningen. Direktoratet finner det mest hensiktsmessig å gjennomføre daglig "maskin-til-maskin"-rapportering til Fiskeridirektoratet.

Biomassetaket (maksimalt tillatt biomasse, MTB) skal overholdes til enhver tid, men rapportering på månedsnivå øker mulighetene for at beholdningen overstiger MTB en eller flere ganger dersom det slaktes mye fisk mot slutten av måneden. Dersom det gis mulighet til å få rullerende MTB, ved at det beregnes gjennomsnittlig, vil det etter direktoratets syn ikke være tilstrekkelig med kun 12 biomasserapporter pr. år. Det vil ikke være hensiktsmessig å beregne et gjennomsnitt av så få rapporter da det vil være svært konkurransevidende sammenlignet med dagens ordning. Det er en vesentlig risiko for at det da slaktes ned mye fisk like før målingene, noe som vil gi en stor fordel for dem som deltar. For øvrig vurderer direktoratet det slik at også ukentlig rapportering vil gi en vesentlig utilsiktet fordel for dem som deltar i ordningen.

Det er direktoratet vurdering at daglig "maskin-til maskin"- rapportering ikke vil føre til vesentlig økte byrder for den enkelte deltaker ettersom oppdrettere i dag skal journalføre beholdningen daglig, jf. Akvakulturdriftsforskriften §§ 41 og 42, i tillegg til at dette er nødvendig for driftsplanleggingen for oppdretter. Det vil i så fall bare være snakk om å sende inn det som allerede journalføres. Maskin-til-maskin-rapportering vil også gjøre det unødvendig å sende data via Altinn. Det er videre direktoratets vurdering at det er nødvendig for et effektivt tilsyn at rapporteringen også inkluderer sjøtemperatur da dette er en vesentlig faktor i beregningen av fiskens vekst. Departementet ber om innspill på rapporteringsfrekvens, da særlig daglig kontra ukentlig, og rapporteringsmetode for prøveordningen.

4.3.1 Tilsynsavgift

Det er ventet at ordningen med rullerende MTB vil være krevende for tilsynsetatene å følge opp, og departementet legger derfor opp til en tilleggsavgift på 12 000 NOK per tillatelse per år for hver tillatelse som er tilknyttet prøveordningen, se også forslag til endring av forskrift om gebyr og avgift i forbindelse med akvakulturvirksomhet.

4.4 Nærmere om innmelding og utmelding av prøveordningen

Det følger av § 20a annet ledd at inntredelse i prøveordningen skjer ved søknad til Fiskeridirektoratet. Søknaden kan kun skje i elektronisk form via Fiskeridirektorets nettbaserte søknadsløsning, og må omfatte alle kommersielle tillatelser tildelt innenfor samme art til samme formål, samme type og tilhørende samme person innenfor et produksjonsområde (PO).

Det er et særlig spørsmål om det skal være mulig å tre ut av prøveordningen. Slik vi ser det bør det i hvert fall ikke være mulig å tre ut for deretter å melde seg på prøveordningen igjen. Departementet har i forslaget til forskrift § 20f lagt inn en bestemmelse om utmelding av prøveordningen.

4.5 Forholdet til produksjonsområdeforskriften

I 2017 innførte departementet det såkalte "Trafikklyssystemet" i havbruksnæringen. Med dette ble det opprettet 13 geografisk avgrensede områder til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret i tråd med produksjonsområdeforskriften § 3. Trafikklyssystemet regulerer produksjonskapasiteten innenfor hvert område, med andre ord den øvre grensen for hvor mye fisk en oppdretter kan ha i sjøen til enhver tid. Det avgjørende for produksjonskapasiteten lakseluspåvirkning hos villaksbestanden. Formålet med systemet er å sikre en forutsigbar og bærekraftig vekst i næringen. Systemet innebærer at departementet annet hvert år vurderer om produksjonskapasiteten skal oppjusteres med 6 prosent (grønt lys), opprettholdes på nåværende nivå (gult lys), eller nedjusteres med 6 prosent (rødt lys)) jf. produksjonsområdeforskriften § 8 jf. §§ 9, 10 og 11.

Stortinget har vedtatt at trafikklyssystemet skal være det primære verktøyet for vekst i norsk lakseoppdrett. Departementet ser det som naturlig at prøveordningen avgrenses til et begrenset antall grønne produksjonsområder, hvor miljøsituasjonen med hensyn til lakselus er ansett som akseptabel, se også forskriftsforslaget § 20a første ledd. Departementet har tatt utgangspunkt i at

samtlig av NFDs fagmiljøer i 2013 vurderte at RMTB ville kunne medføre betydelige utfordringer mht. lakselus, og at Styringsgruppen opprettholdt denne vurderingen i 2020.

Departementet vil komme tilbake til hvilke produksjonsområder som er aktuelle for ordningen etter høringsrunden. Vi presiserer at hvilke områder som skal omfattes vil ses i sammenheng med den kommende fargeleggingen etter trafikklyssystemet.

Et særlig spørsmål er hva som vil være konsekvensen av at et område som omfattes av prøveordningen endrer farge etter trafikklyssystemet under prøveperioden. Et alternativ som kunne tenkes er at ordningen da oppheves for produksjonsområdet dersom det blir rødt lys, forutsatt at det er gode holdepunkter for at prøveordningen er en vesentlig årsak til det røde lyset.

Departementet mener at det vil kunne bli krevende å dokumentere hvilket og eventuelt hvor stort utslag en slik prøveordning kan ha hatt for fargeleggingen, særlig ettersom varigheten av prøveordningen vil kunne ha vært begrenset forut for fargeleggingen. Det vil i tillegg være lite forutsigbart for aktørene som deltar i ordningen. Videre vil det være fordelaktig for den kommende evaluering av ordningen at prøveperioden er mest mulig sammenhengende.

Departementet mener derfor at det mest hensiktsmessige er at prøveordningen følger trafikklysets system. Dette innebærer at aktører i områder som blir grønne vil kunne kjøpe økt kapasitet, mens aktører i røde produksjonsområder vil få nedjustert sin biomasse i henhold til trafikklyssystemet. I alle tilfeller vil de få beholde den økte fleksibiliteten ordningen medfører.

4.6 Vederlag

Departementet anser at ordningen bør tilbys mot vederlag dersom den innebærer økning i potensiell produksjon. Ordinære matfisktillatelser er strengt regulerte, og innehar derfor en betydelig markedsverdi. Produksjonsøkninger som følge av en oppmykning av driftsvilkår bør derfor i utgangspunktet prises likt ordinær vekst. Hvis ordningen tilbys i flere produksjonsområder kan det også være aktuelt å differensiere vederlaget over disse, for å reflektere at de ulike produksjonsområdene har ulik produktivitet. Vederlag vil også prise ut aktører som allerede ligger nær full utnyttelse av sin biomasse, og derfor har marginal lønnsomhet av å delta på ordningen. Dette vil være fordelaktig dersom den eventuelle økte miljøpåvirkningen er uavhengig av aktørenes lønnsomhet ved å delta.

Selv om departementet mener at vekst som hovedregel bør skje til markedspris, er det likevel flere eksempler på at dette prinsippet fravikes. Rullerende MTB har til formål å øke bearbeiding og øke utnyttelsesgraden blant mindre aktører. At ordningen har begrenset varighet vil medføre en viss risiko for aktørene, ettersom erfaringene fra prøveordningen med variabel skjematisk MTB (2016) viser at det er vanskelig å umiddelbart tilpasse seg optimalt til en slik ordning. Et annet hensyn er knyttet til datainnsamling. Siden det er snakk om en prøveordning bør det være et mål at tilstrekkelig mange aktører deltar til å sikre et godt evalueringsgrunnlag. Disse momentene tilsier at hvis det velges en modell med potensiell produksjonsøkning, bør det i fastsettelsen av et vederlag gjøres enkelte fratrekk fra markedsprisen ved ordinær tildeling.

Et alternativ til vederlag er at tillatelses-MTB til de deltagende aktørene reduseres tilsvarende forventet økning i potensiell produksjon. En slik tilnærming vil kun ta sikte på at produksjonsmønstret endres, uten at faktisk produksjon øker. Aktørene vil gjennom en slik

reduksjon kompensere for oppmykningen i driftskrav, og grunnlaget for vederlag faller da bort. En slik tilnærming vil kunne ivareta miljøhensyn bedre, ettersom den forsøker å holde den faktiske produksjonen uendret. Vi anser at dette vil være å foretrekke for aktører som allerede har drift i de aktuelle produksjonsområdene, men som ikke selv ønsker å delta på ordningen med rullerende MTB. Av samme hensyn som for vederlag kan det argumenteres for at prosentsatsen for en slik reduksjon bør settes noe lavere enn den faktiske potensielle produksjonsøkningen.

En utfordring uavhengig av hvilken tilnærming som benyttes vil være å fastsette størrelsen på vederlaget - eventuelt prosentsatsen for reduksjon i tillatelses-MTB. Dette må vurderes i lys av hvordan de øvrige betingelsene i ordningen ser ut. Departementet ønsker innspill på hvilke av de to tilnærmingene som bør benyttes.

4.7 Forholdet til reaksjonsforskriften

Departementet har i vedlagte forskriftsforslag lagt opp til at biomasseoverskridelser innenfor ordningen med rullerende MTB vil omfattes av reaksjonsforskriftens bestemmelser om inndragning av utbytte ved lovovertridelser og overtredelsesgebyr, på lik linje med andre overskridelser av biomasseregelverket.

Departementet gjør oppmerksom på at vi tar sikte på en gjennomgang av reaksjonsforskriftens bestemmelser om inndragning. Dette vil vi eventuelt komme tilbake til.

5 Økonomiske, administrative og miljømessige konsekvenser

5.1 Miljø, fiskehelse og fiskevelferd

Biomasse og tetthet er gjerne drivere for infeksjøs sykdommer da disse smitter lettere mellom vertene når ertantallet og/eller tettheten øker. Innføring av rullerende MTB vil trolig føre til en høyere biomasse i relevante PO, blant annet sensommer og høst. Styringsgruppen for vurdering av lakseluspåvirkning på ville laksefisk for Trafikklyssystemet utarbeidet, som nevnt tidligere, sammen med Fiskeridirektoratet og Mattilsynet i oktober 2020 en rapport til NFD som belyser hvilke konsekvenser variabel MTB ville ha på lakselusindusert påvirkning på laks og sjørret i PO 4. Forslaget som ble utredet innebar skjematisk variabel MTB i form av et nedtrekk på 12 % om våren og en økning i 12 % om høsten. Rapporten utreder også konsekvensene for helse og velferd ved en økning av biomasse i perioden august – mars.

Rapporten konkluderer med at dersom rullerende biomasse fører til at det blir en økning i biomassen i perioden august – mars (noe som i praksis er formålet med RTMB) vil luseproduksjonen øke sammenlignet med dagens situasjon. Konsekvensen av dette vil være økt lakseluspåvirkning på sjørret som oppholder seg i sjøen om høsten og vinteren. Oppdretterne vil da gå inn i høst- og vinterperioden med et høyere volum (biomasse og sannsynligvis antall) av oppdrettslaks og et større potensiale for produksjon av lakselus. Et høyere lakselusetall i inngangen til vinteren vil trolig også gi et høyere lakselusnivå på senvinteren. Dette vil kunne medføre økt infeksjon på utvandrende laksesmolt om våren og sjørret som vandrer tidlig ut i sjøen. Sensommer og høst er generelt en utfordrende periode for fiskehelsen med en kombinasjon

av høy vanntemperatur og stor biomasse i anleggene med påfølgende risiko for lavt oksygeninnhold i merdene. Lakselus utvikler og formerer seg også hurtigere ved høyere temperatur.

Generelt gjelder at håndtering stresser og svekker fisken slik at helsesituasjonen kan bli forverret. Dette gjelder spesielt når håndteringene kommer hyppig slik at fisken får mindre mulighet til rekonvalesens. Dersom oppdretterne går inn i vinteren med høy biomasse, kan det også bli utfordrende å overholde lusegrensen på 0,2 voksne hunnlus per fisk om våren uten en ekstra innsats med avlusing. Økt behov for behandling mot lus og økt bruk av ikke-medikamentelle behandlingsmetoder gir økt risiko for nedsatt velferd for oppdrettsfisken. Når både biomassen, tettheten og håndteringshyppigheten øker i en periode som allerede er utfordrende for fiskehelsen og -velferden, kan resultatet bli økt dødelighet, økt forekomst av sykdom og svekket velferd både for laks og rensefisk.

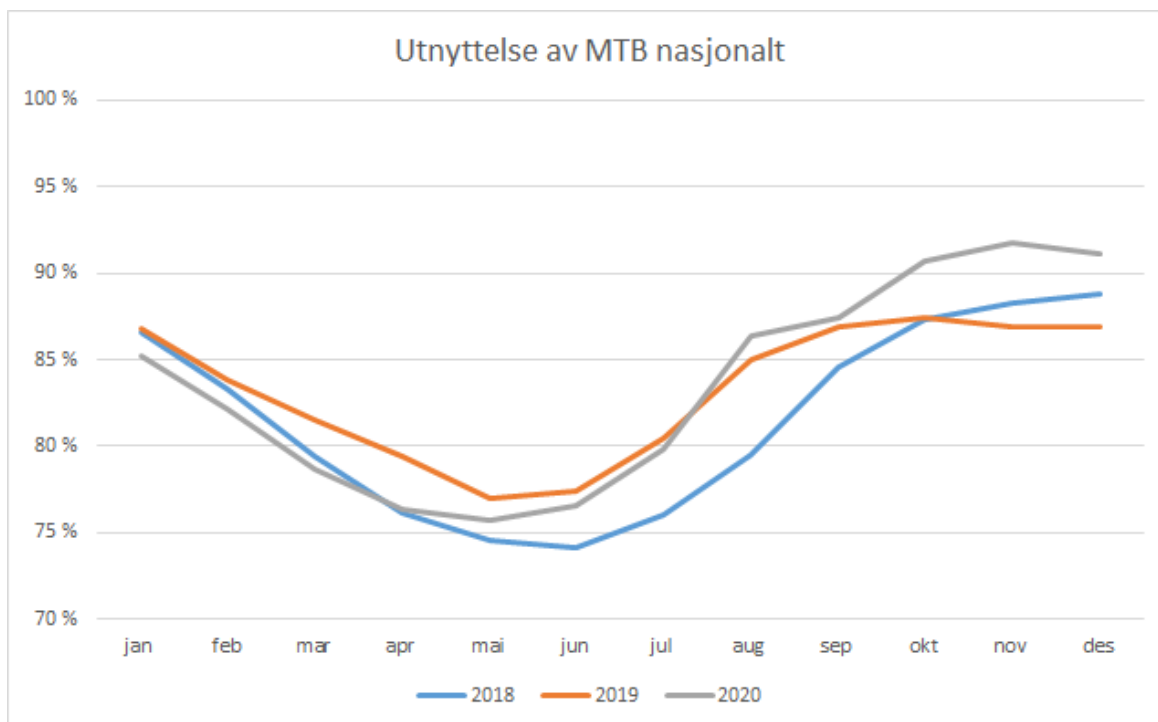
Dertil kommer at erfaring tilsier at produksjonskapasiteten som regel øker før kapasitet for støttefunksjoner som behandling, transport og slakting bygges opp.

Rømmingsrisiko er ikke i samme grad som de øvrige miljørisikoene koblet til størrelsen på biomassen, men risiko for rømming er i vesentlig grad knyttet til antall arbeidsoperasjoner, som f.eks. avlusningsoperasjoner. Økt biomasse og høyere andel lakselus vil derfor kunne få negative følger for fiskevelferd, fiskehelse og miljø, og vil i perioder kunne utfordre kapasiteten for forsvarlig håndtering av fisken og beredskap for dette.

Spesielt hensynet til vill laksefisk er vesentlig for å sikre miljømessig bærekraft i norsk oppdrettsnæring. I utformingen av dette høringsforslaget har derfor departementet vurdert at hensynene til risiko for lakseluspåvirkning på vill laksefisk og hensynet til god fiskevelferd og god fiskehelse hos oppdrettsfisken må tillegges stor vekt.

5.2 Økonomiske konsekvenser

Under dagens avgrensningssystem med maksimal tillatt biomasse er det klare sesongvariasjoner i MTB-utnyttelsen på nasjonalt nivå. Dette produksjonsmønsteret henger i stor grad sammen med at klimatiske forhold gjør at veksten er best på høsten.

Figur 5.1: Utnyttelse av MTB for alle tillatelser til laks, ørret og regnbueørret i sjø, bortsett fra slektemerdtillatelser. Merk at y-aksen starter på 70%.

Det er imidlertid store variasjoner i utnyttelse. Noen selskap ligger nær 90-100% utnyttelse store deler av året, mens andre ligger langt lavere. Kjennetegn på aktører med høy utnyttelse er ikke bare fleksibilitet, men også at de har kontroll over settefiskproduksjon, slakteri, tilgang til brønnbåter, antall lokaliteter, sykdom, produksjonsplanlegging mv.

De fleste ordninger med rullerende MTB vil innebære en klar mulighet for volumvekst, med mindre tillatelsenes pålydende MTB senkes fra dagens nivå. Denne volumveksten vil skje fordi oppdretterne kan ha stående mer fisk i sjøen i den perioden der tilveksten er mest gunstig, men også holde større volumer av fisk i sjø over en lengre periode ut over høsten og tidlig vinter. Når tilveksten er lav – på vinteren og våren – holdes biomassen i sjø lav, slik at snittet blir så nært tillatelses-MTB som mulig. Det er videre sannsynlig at det vil være de aktørene med størst potensiale for økning i produksjon som er mest interesserte i å delta. Dette vil være aktører som i dag ligger under gjennomsnittlig nasjonal MTB-utnyttelse. Rullerende MTB kan derfor gi betydelig økning for enkeltaktører, men den totale økningen i næringen er vanskeligere å anslå da det er usikkert hvor mange som ønsker å delta. Hvorvidt den enkelte aktør ser det som hensiktsmessig vil henge sammen med størrelsen på et eventuelt vederlag.

Det er utfordrende å gi gode anslag på hvordan en prøveordning med rullerende MTB vil påvirke verdiskaping. Ordningen kan gi økt verdiskaping på ulike måter, for eksempel hvis ordningen gjør at aktører i økt grad klarer å utnytte til tillatte biomasse. Det vil også kunne gi økt verdiskaping hvis ordningen medfører en økning av totalproduksjonen.

Hvor store de ulike effektene vil være er vanskelig å anslå på forhånd. Dette vil blant annet avhenge av ordningens utforming, og hvor mange som ønsker å delta som igjen avhenger av hvordan et eventuelt vederlag settes. Det er også et usikkerhetsmoment hvor raske aktørene som deltar er til å tilpasse seg ordningen.

Ordningen kan også ha negative påvirkninger på samlet verdiskaping. Dårligere fiskevelferd og økte sykdomsutfordringer vil gi økt dødelighet og behov for behandling. Ordningen kan også øke lusepåvirkningen på villaks. Hvis det siste blir tilfellet, og påvirkningen blir betydelig kan ordningen få konsekvenser for fargeleggingen av det som nå er grønne produksjonsområder. Et slikt scenario vil ha betydelig påvirkning på den fremtidige verdiskapingen, enten gjennom at produksjonskapasiteten fryses (gult lys) eller det blir nødvendig å gjennomføre nedtrekk (rødt lys).

Videre fremgikk det av utredningen fra Kontali & Sintef (2013) at innføring av RMTB trolig ville ha liten effekt på bearbeidingsgraden. Det skyldes at det vil være rasjonelt for den enkelte oppdretter å optimalisere sin egen drift gjennom høyest mulig produksjon, dvs. gjennom å ha høy biomasse i den beste tilvekstperioden på høsten. Selskaper som i større grad kontrollerer hele verdikjeden sin, kan tenkes å ville prioritere å spre uttaket av fisk over en lengre periode for å sikre et mer jevnt produksjonsmønster. Om dette vil medføre en høyere grad av bearbeiding, er usikkert og avhengig av en rekke faktorer, herunder hva som er mest lønnsomt. Det vil også være utfordrende å fastslå hva effekten av rullerende MTB er på bearbeiding når ordningen evalueres, med mindre effekten er betydelig.

5.3 Administrative konsekvenser

For forvaltningen vil innføring av prøveordning med RMTB innebære søknadsbehandling samt enkelte endrede tilnærminger og rutiner ifm. kontroll og tilsyn jf. ovenfor. En del av kostnadene knyttet til dette vil kunne dekkes av inntektene fra tilsynsavgiften. Det vil også måtte settes av ressurser til en evaluering av ordningen etter endt prøveperiode.

For næringen vil deltagelse i prøveordningen, innebære økt fleksibilitet som igjen vil kunne gi blant annet økt biomasseutnyttelse. Vi viser for øvrig til kap. 5.2 om produksjon og verdiskaping. Deltagelse i ordningen vil medføre et årlig tilsynsgebyr på 12 000 NOK og enkelte endringer i rapporteringsrutiner. Vi viser for øvrig til kap. 4.7 om potensielt vederlag eller potensiell reduksjon i produksjonskapasitet.